

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

YAŞ MEYVE VE SEBZE SEKTÖRÜ

●●● SEKTÖR RAPORLARI

İhracat Genel Müdürlüğü
Tarım Ürünleri Daire Başkanlığı

YAŞ MEYVE VE SEBZE

DÜNYA ÜRETİMİ

Dünya Yaş Sebze Üretimi

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nün en güncel verileri olan 2013 yılı verilerine göre; 2013 yılında dünyada 52,4 milyon hektar alanda yaş sebze üretimi yapılmıştır. Söz konusu alanda yetiştirilen toplam yaş sebze yaklaşık 995 milyon ton olup, domates yaklaşık 163,4 milyon tonluk üretimi ile dünyada en çok yetiştirilen yaş sebze ürünüdür*. Domates ürününü, sırasıyla, kuru soğan (84,7 milyon ton), lahana (71,4 milyon ton), hıyar ve kornişon (71,3 milyon ton) ürünleri takip etmektedir. 2013 yılı itibarıyla toplam yaş sebze üretiminde 2002 yılına kıyasla % 35 oranında artış meydana gelmiştir.

Dünyada toplam 4,6 milyon hektar alanda domates ekimi yapılmaktadır. Domates üretiminde dünyada önde gelen ülkeler sırasıyla Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) (50,5 milyon ton), Hindistan (18,2 milyon ton), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) (12,5 milyon ton), Türkiye (11,8 milyon ton) ve Mısır (8,5 milyon ton) iken, verimin en yüksek olduğu ülke Belçika'dır. ÇHC dünya üretiminin yaklaşık üçte birini tek başına gerçekleştirmekte olup, ülkemizin küresel domates üretiminden aldığı pay %7,2 seviyesindedir.

Dünyada en çok üretilen ikinci sebze ürünü kuru soğandır. Dünyada toplam 4,3 milyon hektar alanda ekimi yapılan kuru soğanın, 2013 yılı itibarıyla küresel üretim hacmi 84,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünyadaki önemli kuru soğan üreticisi ülkeler; ÇHC (22,3 milyon ton), Hindistan (19,3 milyon ton) ve ABD (3,1 milyon ton)'dir. ÇHC ve Hindistan dünya üretiminin yarısını tek başına gerçekleştirmekte olup, ülkemizin küresel kuru soğan üretiminden aldığı pay %2,2 seviyesindedir.

Tablo 1. Dünya Yaş Sebze Üretiminde İlk 10 Ürün (Ton)

Sıra	Ürün Adı	2012	2013	Değişim (%)
1	Domates	160.797.627	164.434.039	1,6%
2	Kuru Soğan	81.462.299	84.758.190	4,0%
3	Lahana	70.281.933	71.434.080	1,6%
4	Hıyar Ve Kornişon	69.266.371	71.333.414	3,0%
5	Patlıcan	47.643.440	49.339.734	3,6%
6	Havuç Ve Şalgam	36.931.325	37.209.469	0,8%
7	Biber	30.792.661	31.116.944	1,1%
8	Marul Ve Hindiba	25.545.999	24.896.115	-2,5%
9	Kabak	24.613.911	24.609.860	0,0%
10	Sarımsak	23.399.561	24.195.662	3,4%
	Diğerleri	405.480.566	411.944.895	1,6%
	Genel Toplam	976.215.693	994.272.402	1,8%

Kaynak: FAO –

2013 yılı FAO verilerine göre; 493 milyon tonluk üretimi ile ÇHC dünyada en fazla yaş sebze yetiştiren ülke konumundadır. Geniş coğrafi yapısının etkisiyle tarımsal üretimin yoğun bir şekilde yapıldığı ÇHC'de, iklim çeşitliliğinden dolayı tüm yaş sebze türlerinin üretimi yapılabilmektedir. ÇHC, dünya yaş sebze üretiminden yaklaşık % 50 oranında pay almaktadır.

* “Patates” ürünü “Kökler ve Yumrular” kategorisinde değerlendirilmiştir.

ÇHC'nin yaş sebze üretimini sırasıyla Hindistan (119 milyon ton) ve ABD (31,5 milyon ton) takip etmektedir. Ülkemiz 22,7 milyon tonluk üretimi ile dünya sıralamasında dördüncü sırada yer almakta ve küresel yaş sebze üretiminden %2,2 oranında pay almaktadır.

Tablo 2. Yaş Sebze Üreticisi Ülkeler (Ton)

Sıra	Ülke Adı	2012	2013	Değişim (%)	Pay (2013)
1	ÇHC	483.885.365	493.421.702	1,9%	53,5%
2	Hindistan	112.943.800	119.615.200	5,9%	13,0%
3	A.B.D	33.479.457	31.522.161	-5,8%	3,4%
4	Türkiye	21.947.514	22.693.935	3,4%	2,5%
5	İran	18.248.675	18.203.114	-0,2%	2,0%
6	Mısır	16.942.833	16.675.546	-1,5%	1,8%
7	Rusya Federasyonu	14.226.959	14.065.400	-1,1%	1,5%
8	Vietnam	13.061.772	13.812.948	5,7%	1,5%
9	İtalya	12.152.348	12.176.953	0,2%	1,3%
10	Nijerya	12.889.800	11.923.961	-7,4%	1,3%
	Diğerleri	164.188.196	167.991.566	2,3%	18,2%
	Genel Toplam	903.966.719	922.102.486	2,0%	100%

Kaynak : FAO

Dünya Yaş Meyve Üretimi

FAO'nun en güncel verileri olan 2013 yılı verilerine göre; dünyada toplam 60,4 milyon hektarlık arazide yaş meyve üretimi yapılmıştır. Söz konusu alanda yetiştirilen toplam yaş meyve 841 milyon ton olup, yaklaşık 109 milyon tonluk üretim miktarı ile karpuz (*bu çalışmada meyve kategorisinde yer verilmştir*), dünyada en çok yetiştirilen yaş meyve ürünüdür. Karpuz ürününü, sırasıyla muz (105,9 milyon ton), elma (80,8 milyon ton), üzüm (77,1 milyon ton) ve portakal (71,3 milyon ton) ürünleri takip etmektedir. Dünya yaş meyve üretimi 2013 yılında 2002 yılına kıyasla %34,3 oranında artış kaydetmiştir.

Tablo 3. Dünya Yaş Meyve Üretiminde İlk 10 Ürün (Ton)

Sıra	Ürün Adı	2012	2013	Değişim (%)
1	Karpuz	106.193.608	108.932.568	2,5%
2	Muz	104.885.752	105.956.705	1,0%
3	Elma	77.488.544	80.822.520	4,3%
4	Üzüm	68.602.221	77.181.122	12,5%
5	Portakal	68.679.475	71.305.973	3,8%
6	Mango	40.438.890	42.663.769	5,5%
7	Plantain	37.777.153	37.877.805	0,3%
8	Kavun	28.316.234	29.394.542	3,8%
9	Mandarin	27.971.970	28.666.714	2,5%
10	Armut	24.311.085	25.203.754	3,7%
	Turunçgil Toplam	131.412.876	135.169.941	2,8%
	Diğerleri	95.612.085	98.328.946	2,8%
	Genel Toplam	811.689.893	841.504.359	3,7%

Kaynak : FAO

Dünyada en fazla üretimi gerçekleştirilen yaş meyve ürünü olan karpuzun üretimi en fazla Asya ülkelerinde yapılmakta ve bu kıtayı sırasıyla Amerika, Afrika, Avrupa ve Okyanusya ülkeleri izlemektedir. Karpuz genellikle, sıcak ve ılık iklimin hakim olduğu yerlerde yetişmekte olup, bu özelliğinden dolayı dünyada geniş alanda üretimi gerçekleştirilen bir

üründür. 2013 yılı verilerine göre dünya karpuz üretim miktarı yaklaşık 109 milyon tondur. ÇHC karpuz üretiminde ilk sırada yer almakta olup, 72,9 milyon tonluk üretim miktarı ya da seviyesiyle dünya üretiminin yaklaşık %66'sını tek başına gerçekleştirmektedir. Bu ülkeyi 3,9 milyon tonluk üretim ve % 3,6'lık pay ile İran izlemektedir. Üçüncü sırada ise 3,8 milyon tonluk üretim hacmiyle Türkiye yer alırken, küresel üretimden aldığı pay %3,5 seviyesindedir.

Muz genellikle, tropik ürün yetiştiriciliği gerçekleştirilen, gelişmekte olan ülkelerde üretilmektedir. 2013 yılı verilerine göre dünya muz üretim miktarı 105 milyon tondur. Hindistan muz üretiminde ilk sırada yer almakta olup, 27,5 milyon tonluk üretim seviyesiyle dünya üretiminin yaklaşık %26'sını tek başına gerçekleştirmektedir. Bu ülkeyi 12 milyon tonluk üretim ve % 11,4'lik pay ile ÇHC izlemektedir. Üçüncü sırada Filipinler yer almakta, 8,6 milyon tonluk üretim seviyesiyle küresel üretimden %8,2 pay almaktadır. Brezilya ise dördüncü sırada gelmekte olup, 6,8 milyon tonluk muz üretimiyle toplam üretimden aldığı pay %6,5'dir.

FAO'nun 2013 yılı verilerine göre; dünyada yaklaşık 5,2 milyon hektarlık alanda elma üretimi yapılmaktadır. Aynı yılda dünya elma üretimi 80,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. ÇHC, 39,6 milyon tonluk üretim miktarıyla dünya üretiminden %49,1 pay almaktadır. Bu ülkeyi sırasıyla ABD (4,08 milyon ton, %5,1 pay), Türkiye (3,12 milyon ton, %3,9 pay), Polonya (3,08 milyon ton, %3,8 pay) ve İtalya (2,2 milyon ton, %2,7 pay) takip etmektedir. Dünyada üretilen elmanın büyük bir bölümü üretici ülkelerde sofralık olarak tüketilmekte ve işleme sanayinde de kullanılmaktadır. Dünyada üretilen elma çeşidi 6.500 civarında olup, en verimli çeşitler Starking, Golden, Starkrimson, Granny Smith ve Amasya olarak sayılabilir.

Tablo 4. Yaş Meyve Üreticisi Ülkeler (Ton)

Sıra	Ülke Adı	2012	2013	Pay (2013)
1	ÇHC	233.736.166	242.166.284	28,8%
2	Hindistan	78.548.298	85.883.080	10,2%
3	Brezilya	43.472.478	43.093.188	5,1%
4	A.B.D.	30.733.110	31.313.169	3,7%
5	Türkiye	21.567.281	21.789.102	2,6%
6	İspanya	18.129.353	21.372.719	2,5%
7	Meksika	18.032.706	19.569.732	2,3%
8	Filipinler	18.184.348	17.712.185	2,1%
9	İtalya	15.097.458	17.617.895	2,1%
10	İran	17.584.406	17.610.875	2,1%
	Diğerleri	316.604.289	323.376.130	38,5%
	Genel Toplam	811.689.893	841.504.359	100%

Kaynak : FAO

2013 yılı FAO verilerine göre; yaş meyve üretiminde ÇHC yaklaşık %28,8'lik pay ve 242,1 milyon tonluk üretim ile ilk sırada yer alırken, bu ülkeyi sırasıyla Hindistan (85,8 milyon ton), Brezilya (43 milyon ton) ve ABD (31,3 milyon ton) izlemektedir. Ülkemiz yaklaşık 21,7 milyon tonluk yaş meyve üretimi ile dünya sıralamasında beşinci sırada yer almakta ve küresel üretimden %2,6 pay almaktadır.

DÜNYA TİCARETİ

Küresel Yaş Meyve İhracatı

Tablo 5. Dünya Yaş Meyve İhracatı (Ürün Bazında)(1000 \$)

Sıra	GTP	ÜRÜN	2012	2013	2014	2015	Değ. (%) (2014-2015)	Pay (2015)
1	'080390	Muz	5.332.759	8.470.840	9.329.625	9.569.381	2,6%	14,0%
2	'080610	Üzüm	7.222.253	7.812.796	8.056.918	7.770.396	-3,6%	11,4%
3	'080810	Elma	7.215.732	8.098.887	7.669.817	7.030.468	-8,3%	10,3%
4	'080520	Mandalina	4.253.859	4.648.126	4.688.914	4.564.680	-2,6%	6,7%
5	'080510	Portakal	4.650.937	4.856.688	4.440.046	4.453.135	0,3%	6,5%
6	'080440	Avokado	2.008.826	2.498.879	3.097.365	3.363.503	8,6%	4,9%
7	'080550	Limon	2.100.584	2.479.345	2.883.506	2.821.455	-2,2%	4,1%
8	'081090	Diğer Meyve	2.079.824	2.048.748	2.136.495	2.771.532	29,7%	4,1%
9	'080830	Armut	2.530.554	2.799.601	2.699.395	2.489.364	-7,8%	3,7%
10	'081050	Kivi	2.090.869	2.063.133	2.283.022	2.300.861	0,8%	3,4%
		Diğerleri	19.760.381	14.988.399	19.775.972	22.345.690	13,0%	35,5%
		Dünya Toplamı	59.246.578	60.765.442	67.061.075	69.480.465	-1,9%	100%

Kaynak: International Trade Center (Trademap)

Tablo 6'nın incelenmesinden anlaşılacağı üzere, dünyada toplam yaş meyve ihracatı 2015 yılı itibarıyla 68,1 milyar dolar seviyelerindedir. 2015 yılında toplam ihracat 2014 yılına göre %1,9'luk bir azalış göstermiştir. Önde gelen ihracatçı ülkeler ise İspanya (7,8 milyar \$), ABD (5,8 milyar \$), ÇHC (4,3 milyar \$), Hollanda (4,2 milyar \$), ve Şili'dir (4,1 milyar \$).

Trademap verilerine göre ülkemiz yaklaşık 1,4 milyar dolarlık ihracat hacmiyle 2015 yılı itibarıyla dünya yaş meyve ihracatından %2'lik pay almakta ve on beşinci sırada yer almaktadır.

Tablo 6. Ülkeler İtibarıyla Dünya Yaş Meyve İhracatı (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2012	2013	2014	2015	Değ. (%) (2014-2015)	Pay (2015)
1	İspanya	7.362.057	8.417.811	8.212.710	7.809.702	-4,9%	11,5%
2	ABD	6.130.241	6.344.924	6.241.576	5.805.204	-7,0%	8,5%
3	ÇHC	2.849.787	3.222.602	3.395.245	4.320.063	27,2%	6,3%
4	Hollanda	3.882.157	4.463.824	4.463.390	4.176.914	-6,4%	6,1%
5	Şili	3.934.520	4.390.851	4.529.474	4.099.943	-9,5%	6,0%
6	Meksika	2.502.582	2.919.974	3.391.910	3.769.208	11,1%	5,5%
7	İtalya	3.345.967	3.510.743	3.406.714	3.128.021	-8,2%	4,6%
8	Ekvator	2.158.185	2.402.243	2.690.647	2.900.288	7,8%	4,3%
9	Güney Afrika	2.085.606	2.331.386	2.441.333	2.453.243	0,5%	3,6%
10	Belçika	2.590.892	2.736.701	2.674.556	2.209.618	-17,4%	3,2%
15	Türkiye*	1.483.306	1.611.841	1.600.744	1.431.244	-10,6%	2,0%
	Diğerleri	22.469.175	24.743.064	26.473.160	26.098.141	-1,4%	38,4%
	Dünya Toplamı	60.765.442	67.061.075	69.480.465	68.165.473	-1,9%	100%

Kaynak: International Trade Center (Trademap)

* Trademap verilerinde GTİP ayrımı 6'lı bazda yapıldığı için ihracat istatistikleri TÜİK verilerinden farklılık göstermekte olup, TÜİK verileri esas alınmıştır.

Küresel Yaş Meyve İthalatı

Tablo 7’de yer verildiği üzere, dünya yaş meyve ithalatında 2015 yılında 2012 yılına kıyasla %8,8’lik bir artış kaydedilmiştir. ABD 11,8 milyar dolarlık ithalatı ile dünya ithalatından %15,4’lük pay almakta, bu ülkeyi Almanya, ÇHC, Birleşik Krallık ve Hollanda izlemektedir. AB ülkeleri ve Rusya Federasyonu’nun dünya ithalatından aldığı pay dikkat çekicidir.

Tablo 7. Ülkeler İtibarıyla Dünya Yaş Meyve İthalatı (1000 \$)

SIRA	Ülkeler	2012	2013	2014	2015	Pay (2015)
1	A.B.D.	8.860.520	9.872.980	10.910.096	11.814.160	15,4%
2	Almanya	5.647.532	6.516.003	6.240.446	5.754.784	7,5%
3	ÇHC	3.018.446	3.425.417	4.321.542	5.004.265	6,5%
4	Birleşik Krallık	4.230.221	4.573.739	4.739.197	4.673.897	6,1%
5	Hollanda	4.245.516	4.954.035	4.958.765	4.572.045	6,0%
6	Fransa	3.474.685	3.980.116	3.725.940	3.489.463	4,6%
7	Rusya Federasyonu	5.546.942	5.696.884	4.902.935	3.486.628	4,6%
8	Kanada	3.336.972	3.500.322	3.525.761	3.354.559	4,4%
9	Belçika	2.818.941	3.000.582	3.031.269	2.569.003	3,4%
10	Hong Kong	1.744.556	1.714.482	2.185.813	2.201.437	2,9%
	Diğerleri	27.436.086	29.524.994	31.432.483	29.609.482	38,6%
	Dünya Toplamı	70.360.417	76.759.554	79.974.247	76.529.723	100%

Kaynak: International Trade Center (Trademap)

Küresel Yaş Sebze İhracatı

Tablo 8’de yer verildiği üzere, dünya yaş sebze ihracatı 2015 yılında 2012 yılına kıyasla %9,4 artmış ve 40,2 milyar dolar olmuştur. Hollanda 5,4 milyar dolarlık ihracatı ile dünya ihracatından % 13,5’lik pay almakta, bu ülkeyi sırasıyla İspanya, Meksika, ÇHC ve ABD izlemektedir. Ülkemiz 589 milyon dolarlık ihracat hacmiyle 2015 yılı itibarıyla dünya yaş meyve ihracatından %1,5’lik pay almakta ve on altıncı sırada yer almaktadır.

Tablo 8. Ülkeler İtibarıyla Dünya Yaş Sebze İhracatı (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2012	2013	2014	2015	Pay (2015)
1	Hollanda	6.019.423	6.377.322	6.129.392	5.430.064	13,5%
2	İspanya	5.019.673	5.752.386	5.669.117	5.365.241	13,3%
3	Meksika	4.013.843	4.816.720	4.749.593	5.004.445	12,4%
4	ÇHC	3.037.944	3.232.614	3.641.677	4.281.503	10,7%
5	ABD	2.677.105	2.979.946	3.001.346	2.932.054	7,3%
6	Fransa	1.733.895	2.151.009	1.793.112	1.602.981	4,0%
7	Kanada	1.145.465	1.429.492	1.398.811	1.399.314	3,5%
8	İtalya	1.381.019	1.572.979	1.486.596	1.363.616	3,4%
9	Fas	629.893	767.385	812.872	1.279.645	3,2%
10	Belçika	1.019.797	1.181.697	1.101.506	1.072.546	2,7%
16	Türkiye	640.313	687.559	705.297	589.343	1,5%
	Diğerleri	9.306.565	11.201.753	11.455.401	9.554.321	24,5%
Dünya Toplamı		36.750.603	42.398.657	42.242.025	40.201.841	100%

Kaynak: International Trade Center (Trademap)

Tablo 9'da yer alan verilerin incelenmesinden anlaşılacağı üzere, 2015 yılı itibarıyla dünyada ihracatı en fazla yapılan yaş sebze ürünü domatestir. Söz konusu ürünün ihracatı yaklaşık olarak 8,4 milyar dolar civarında tezahür etmiş, küresel yaş sebze ihracatındaki payı ise %20,9 olarak gerçekleşmiştir. Domates ihracatında Meksika 1,8 milyar dolarlık ihracat ve %21,6 pay ile dünya lideri konumunda olup bu ülkeyi 1,6 milyar dolar ve %19,9'luk pay ile Hollanda, 1 milyar dolar ve %12,7 pay ile İspanya, 660 milyon dolar ve %7,9 pay ile Fas izlemektedir. Ülkemiz önde gelen ihracatçılardan biri olup, 2015 yılı itibarıyla 365 milyon dolarlık domates ihracatı gerçekleştirerek dünyada 5'inci sırada yer almıştır.

Tablo 9. Ürün Bazında Dünya Yaş Sebze İhracatı (1000 \$)

Sıra	GTP	ÜRÜN	2012	2013	2014	2015	Değ. (%) (2014-2015)	Pay (2015)
1	'070200	Domates	8.103.780	8.708.678	9.257.060	8.410.051	-9,1%	20,9%
2	'070960	Biber	4.280.563	4.785.619	4.759.421	4.536.159	-4,7%	11,3%
3	'070310	Soğan ve Şalot	2.605.216	3.586.675	3.070.372	3.307.114	6,0%	8,2%
4	'070190	Patates	2.604.360	3.648.861	3.185.835	2.556.272	-19,8%	6,7%
5	'070320	Sarımsak	2.000.556	2.062.562	2.073.320	2.486.944	19,9%	6,4%
6	'070700	Hıyar ve Kornişon	2.125.357	2.390.149	2.355.687	2.091.432	-11,2%	6,2%
7	'070490	Lahana	1.010.040	1.191.919	1.343.457	1.373.917	2,3%	5,2%
8	'070519	Diğer Marullar	1.179.674	1.263.055	1.259.729	1.226.914	-2,6%	3,1%
9	'070610	Havuç ve Şalgam	1.121.142	1.246.360	1.142.586	1.222.171	7,0%	3,0%
10	'070410	Karnabahar/Brokoli	1.092.438	1.243.702	1.228.357	1.202.473	-2,1%	3,0%
		Diğerleri	10.666.525	12.361.137	12.597.484	11.885.092	-5,7%	26%
Dünya Toplamı			36.736.742	42.374.818	42.230.307	40.201.796	-4,8%	100%

Kaynak : International Trade Center (Trademap)

Küresel yaş sebze ihracatında ikinci sırada ise 4,5 milyar dolarlık ihracat hacmiyle biber gelmektedir. İspanya 969 milyon dolarlık biber ihracatıyla dünya lideri konumunda bulunmakta olup, küresel biber ihracatından %21,4 pay almaktadır. Bu ülkeyi Hollanda (932 milyon dolar, %20,6 pay) ve Meksika (863 milyon dolar, %19 pay) izlemektedir. Türkiye 2015 yılında gerçekleştirdiği yaklaşık 78 milyon dolarlık biber ihracatıyla 10'uncu sırada yer almıştır.

Soğan ve şalot ise 3,3 milyar dolarlık ihracat ve %8,2'lik pay ile küresel yaş sebze ihracatında üçüncü sırada yer almaktadır. Hollanda 540,4 milyon dolarlık ihracatı ile dünya soğan ve şalot ihracatında birinci sırada olup, ihracattan aldığı pay %16,3 seviyesindedir. Bu ülkeyi sırasıyla ÇHC (476,7 milyon dolar, %14,4 pay) ve Hindistan (397 milyon dolar, %13 pay) izlemektedir.

Küresel Turunçgil Ticareti

Tablo 10'da yer verildiği üzere, dünya turunçgil ihracatı 2015 yılında 2012 yılına kıyasla %6,8 oranında artış kaydetmiş ve 12,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İlk 5 sırada yer alan ülkeler toplam dünya ihracatının %60'ından fazlasını gerçekleştirmektedir.

Küresel turunçgil ihracatında ilk sırada İspanya yer almakta ve 3,6 milyar dolarlık ihracat hacmiyle toplam turunçgil ihracatından %28,3 pay almaktadır. Bu ülkeyi %9,9'luk pay ve 1,2 milyar dolarla ÇHC ve %8,6'lık pay ve 1,09 milyar dolarla Güney Afrika Cumhuriyeti izlemektedir.

Ülkemiz ise 2015 yılı itibarıyla 831 milyon dolarlık turunçgil ihracatı gerçekleştirmiş ve küresel ihracattan aldığı %6,5'lik payla dünyada 5'inci sırada yer almıştır.

Tablo 10. Ülkeler İtibarıyla Dünya Turunçgil İhracatı (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2012	2013	2014	2015	Değ. (%) (2014-2015)	Pay (2015)
1	İspanya	3.494.619	3.848.868	3.820.320	3.601.205	-5,7%	28,3%
2	ÇHC	971.902	1.155.959	1.170.087	1.258.434	7,6%	9,9%
3	Güney Afrika	903.377	972.858	1.073.762	1.094.855	2,0%	8,6%
4	ABD	1.038.885	1.076.067	1.001.479	1.004.532	0,3%	7,9%
5	Türkiye	898.312	931.213	933.186	831.355	-10,9%	6,5%
6	Hollanda	680.441	699.252	702.159	671.161	-4,4%	5,3%
7	Fas	358.725	406.694	374.892	602.338	60,7%	4,7%
8	Mısır	489.906	533.303	475.261	536.946	13,0%	4,2%
9	Meksika	285.748	296.766	376.174	376.838	0,2%	3,0%
10	Şili	160.742	192.523	183.784	254.901	38,7%	2,0%
	Diğerleri	2.639.906	2.843.670	2.830.850	2.503.720	-11,6%	19,6%
	Dünya Toplamı	11.922.563	12.957.173	12.941.954	12.736.285	-1,6%	100%

Kaynak: International Trade Center (Trademap)

Tablo 11'da yer verildiği üzere, dünya turunçgil ithalatı 2015 yılında 13,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İlk 5 sırada yer alan ülkeler toplam dünya ithalatının %40'ını gerçekleştirmektedir.

2015 yılı itibarıyla küresel turunçgil ithalatında ilk sırada Rusya Federasyonu yer almakta, bu ülke 1,1 milyar dolarlık ithalat hacmiyle toplam ithalattan %8,6 pay almaktadır. Bu ülkeyi %8,2'lik pay ve 1,08 milyar dolarla Almanya ile Fransa, %7,5'lik pay ve 985 milyon dolarla ABD izlemektedir. Bir diğer önemli ithalatçı olan Hollanda'nın ithalatı ise 971 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 11. Ülkeler İtibarıyla Dünya Turunçgil İthalatı (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2012	2013	2014	2015	Pay (2015)
1	Rusya Federasyonu	1.512.139	1.677.990	1.486.705	1.137.824	8,6%
2	Almanya	1.095.905	1.271.680	1.144.190	1.088.973	8,2%
3	Fransa	1.058.762	1.172.049	1.130.410	1.081.033	8,2%
4	A.B.D.	597.727	730.152	858.634	985.237	7,4%
5	Hollanda	939.693	1.075.025	1.037.885	971.047	7,3%
6	Birleşik Krallık	678.506	793.555	823.994	789.712	6,0%
7	Kanada	466.971	481.315	531.042	539.367	4,1%
8	İtalya	372.471	418.576	372.938	416.570	3,1%
9	Polonya	373.038	428.261	415.697	370.524	2,8%
10	Japonya	445.322	376.719	345.485	332.054	2,5%
	Diğerleri	5.499.294	5.859.035	6.040.419	5.525.660	41,8%
	Dünya Toplamı	13.039.828	14.284.357	14.187.399	13.238.001	100%

Kaynak : International Trade Center (Trademap)

TÜRKİYE ÜRETİMİ

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2015 yılında ülkemiz yaş meyve üretim miktarı bir önceki yıla göre önemli bir değişiklik göstermemiş ve %2,25 oranında artarak yaklaşık 20,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Meyveler içinde önemli ürünlerin üretim miktarlarına bakıldığında bir önceki yıla göre, kayısı %152, zerdali %96, kivi %31, kiraz %20 oranında artmıştır. Turunçgil grubunda ise mandalınada %11, greyfurtta %9 oranında artış olmuştur.

2015 yılında yaş sebze ürünleri üretim miktarı bir önceki yıla göre %4 oranında artarak 23,9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Sebze ürünleri alt gruplarında üretim miktarları incelendiğinde, yumru ve kök sebzelerde %2,6 oranında, meyvesi için yetiştirilen sebzelerde %4,5 oranında, başka yerde sınıflandırılmamış diğer sebzelerde %2,2 oranında artış olmuştur.

Sebzeler grubunun önemli ürünlerinden domates üretimi %6,5 oranında artarak 12,6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca bamyaya üretimi %7,6, patlıcan üretimi %2,7, hıyar %1,3, taze soğan %4,4, havuç %4,1 oranında azalmış; biber (çarliston) üretimi %10,7, kuru soğan üretimi %5, kabak (sakız) üretimi %4,4 oranında artmıştır.

Tablo 12. Ürün Bazında YMS Üretim Verileri (2015)

Sıra	Meyveler	Üretim (Ton)	Sebzeler	Üretim (Ton)
1	Karpuz	3.918.558	Domates	12.615.000
2	Üzüm	3.650.000	Biber (salçalık,kapya,dolmalık, sivri, çarliston)	2.307.456
3	Elma	2.569.759	Soğan (kuru)	1.879.189
4	Portakal	1.816.798	Hıyar	1.822.636
5	Kavun	1.719.620	Patlıcan	805.259
6	Mandalina	1.156.365	Lahana	766.675
7	Limon	750.550	Fasulye	640.836
8	Kayısı	680.000	Havuç	534.988
9	Şeftali	642.727	Kabak (sakız,çerezlik) ve Balkabağı	449.898
10	Kiraz	535.600	Marul	447.492
	Diğerleri	2.899.463	Diğerleri	1.644.583
	Genel Toplam	20.339.440	Genel Toplam	23.914.012

Kaynak: TÜİK

(Patates hariç)

TÜRKİYE İHRACATI

Genel Yaş Meyve Sebze İhracatı

2000 yılında 434 milyon dolar olan yaş meyve ve sebze ihracatımız, 2005 yılında 1,1 milyar dolara, 2010 yılında 2,16 milyar dolara yükselmiştir. 2014 yılında 2,3 milyar dolara ulaşan yaş meyve ve sebze ihracatımız 2015 yılında ise bir önceki yıla göre %12 oranında azalarak 2,02 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 13. Ürün Bazında YMS İhracatımız

Sıra	Ürünler	2013		2014		2015		Değişim 14/15 (%)	
		TON	1000 \$	TON	1000 \$	TON	1000 \$	TON	1000 \$
1	DOMATES	483.019	391.218	585.202	426.490	541.782	365.329	-7,4%	-14,3%
2	MANDARİN	531.184	356.044	633.321	362.824	561.476	295.387	-11,3%	-18,6%
3	LİMON	409.631	299.300	408.455	282.908	471.611	294.099	15,5%	4,0%
4	PORTAKAL	280.380	183.690	341.677	190.131	332.951	167.289	-2,6%	-12,0%
5	ÜZÜM	203.305	187.678	257.804	201.682	175.230	141.437	-32,0%	-29,9%
6	KİRAZ	53.467	154.717	49.758	145.032	68.591	122.672	37,8%	-15,4%
7	NAR	135.662	111.658	137.985	108.429	147.883	96.760	7,2%	-10,8%
8	BİBER	68.122	82.234	81.568	79.979	88.006	77.873	7,9%	-2,6%
9	GREYFURT	137.157	92.166	178.312	95.945	153.777	74.577	-13,8%	-22,3%
10	ELMA	125.495	48.900	111.521	41.329	142.412	50.250	27,7%	21,6%
	Diğerleri	879.802	391.794	672.933	370.995	597.794	336.065	-11,2%	-9,4%
	Genel Toplam	3.307.224	2.299.399	3.458.536	2.305.744	3.281.513	2.021.738	-5,1%	-12,3%

Kaynak: TÜİK

2015 yılı içerisinde ihraç ettiğimiz ilk on YMS ürünü incelendiğinde, portakal haricindeki diğer tüm ürünlerin yükseliş eğilimi içinde olduğu görülmektedir. Ülkemiz genelinde en fazla ihracatı yapılan YMS ürünü; 365 milyon dolarlık ihracatı ile domates (%18,1) olmuştur. Bu ürünü sırasıyla 295 milyon dolarla mandarin (%14,6), 294 milyon dolarla limon (%14,5) ve 167 milyon dolarla portakal (%8,3) izlemiştir.

2015 yılında bir önceki yılın aynı dönemine göre YMS ihracatımızda miktar bazında %5,1'lik azalma gerçekleşmiştir. Bu dönemde en fazla ihracatı yapılan YMS ürünleri sırasıyla domates (365 milyon dolar), mandarin (295 milyon dolar), limon (294 milyon dolar), portakal (167 milyon dolar) ve üzüm (141 milyon dolar) olmuştur. 2015 yılında en fazla artış gösteren ürünlerimiz kiraz (%37,8), elma (%27,7) ve limon (%15,5) olmuştur.

Diğer taraftan, 2015 yılında önemli ihraç ürünlerinden üzüm, mandarin ve domateste düşüş yaşandığı görülmektedir.

Tablo 14. En Fazla İhraç Edilen YMS Ürün & Ülke Matrisi (1000\$)

2015	Domates	Mandarin	Limon	Portakal	Taze Üzüm	Kiraz	Nar	Biber	Greyfurt
Rusya Federasyonu	258.815	144.074	73.204	55.031	97.560	21.452	35.274	11.149	21.148
Irak	11.002	65.908	40.912	68.168	65	5.000	13.494	592	3.036
Almanya	2.296	4.778	5.165	703	9.484	52.465	10.587	25.176	4.855
Ukrayna	8.263	34.748	15.473	13.920	4.511	-	4.745	820	4.608
Romanya	16.160	4.964	20.569	2.610	789	36	2.570	7.870	5.983
S.Arabistan	12.305	7.932	29.498	1.613	6.203	423	614	-	1.187
Bulgaristan	12.740	1.439	10.137	913	273	0,4	1.225	4.018	4.171
Hollanda	2.373	2.096	5.166	203	1.640	8.906	2.673	5.376	5.449
Polonya	3.117	26	15.319	297	4.970	9	2.103	41	5.695
İngiltere	261	7.165	2.939	325	1.570	4.432	2.526	2.559	723
Diğerleri	37.960	21.548	75.400	23.062	14.343	29.945	20.875	20.258	17.693
Toplam	365.292	294.678	293.782	166.845	141.408	122.668	96.686	77.859	74.548
AB-28 (pay)	10,6%	8,1%	38,6%	4,0%	16,8%	68,5%	34,3%	%72,9	45,6%

Kaynak:TÜİK

Tablo 15. Ülke Bazında YMS İhracatımız

Sıra	Ülke	2013		2014		2015		Değişim 14/15(%)		Pay (2015)
		TON	1000 \$	TON	1000 \$	TON	1000 \$	Miktar	Değer	Değer
1	RUSYA FEDERASYONU	1.082.449	877.588	1.326.952	936.251	1.279.192	875.314	-3,6%	-6,5%	43,3%
2	IRAK	630.288	254.414	660.838	288.388	666.414	259.400	0,8%	-10,1%	12,8%
3	ALMANYA	119.350	198.111	112.925	179.050	112.624	153.965	-0,3%	-14,0%	7,6%
4	UKRAYNA	332.203	231.672	254.703	156.735	162.881	92.564	-36,1%	-40,9%	4,6%
5	ROMANYA	82.746	60.478	105.991	75.520	109.763	75.335	3,6%	-0,2%	3,7%
6	S. ARABİSTAN	103.514	64.428	98.950	56.013	142.803	71.414	44,3%	27,5%	3,5%
7	BULGARİSTAN	146.410	96.181	161.719	105.223	102.062	44.625	-36,9%	-57,6%	2,2%
8	HOLLANDA	35.292	42.757	44.440	46.772	42.360	42.570	-4,7%	-9,0%	2,1%
9	POLONYA	39.203	29.448	45.200	34.481	48.039	34.736	6,3%	0,7%	1,7%
10	İNGİLTERE	29.914	35.877	30.690	35.552	28.125	30.981	-8,4%	-12,9%	1,5%
	DİĞERLERİ	705.855	408.445	616.128	391.759	587.250	340.834	-13,0%	-4,7%	16,9%
	Genel Toplam	3.307.224	2.299.399	3.458.536	2.305.744	3.281.513	2.021.738	-5,1%	-12,3%	100%

Kaynak: TÜİK

Ülkeler itibariyle 2015 yılı YMS ihracatımız **miktar bazında** incelendiğinde; ilk sırayı, %39 payla Rusya Federasyonu (RF)'nin aldığı görülmektedir. Bu ülkeyi sırasıyla, %20,3'lük payla Irak, %5'lik pay ile Ukrayna ve %3,4 ile Almanya izlemektedir.

Verilerin incelenmesinden; 2015 yılı itibarıyla bir önceki yıla göre, ilk on sıradaki ülkelere Suudi Arabistan ve Polonya haricindeki ülkelere olan ihracatımızda düşüş gözlemlendiği, Irak ve Romanya'ya ihracatımızın ise değer bazında azalmasına rağmen miktar bazında artış gösterdiği görülmektedir.

Diğer taraftan, 2016 yılından itibaren ülkemiz menşeli muhtelif YMS ürünlerine ithalat kısıtlaması uygulayan RF, 2015 yılı itibarıyla sektör ihracatındaki liderliğini açık ara farkla muhafaza etmeye devam etmiştir. Bu ülkeye yönelik ihracat bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %6,5 azalarak 875 milyon dolar olmuş ve 2015 yılında YMS ihracatımızdan % 39'luk pay almıştır. Son dönemlerde YMS ihracatımızdan almış olduğu payı %20'lere kadar çıkartan ve sektör ihracatında ikinci sırada yer alan Irak'a YMS ihracatımız, bir önceki yıla göre miktar bazında artmasına rağmen değer bazında %10'luk azalışla 259,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ülkenin önümüzdeki dönemde RF'nin uygulamış olduğu kısıtlamalar nedeniyle, sektör ihracatındaki mevcut pazar payını artırması beklenmektedir.

Turunçgil İhracatı

Tablo 16. Çeşit Bazında Turunçgil İhracatımız

Ürün Adı	2013		2014		2015		Değişim 14/15 (%)	
	TON	1000 \$	TON	1000 \$	TON	1000 \$	TON	1000 \$
MANDARİN	531.184	356.044	633.321	362.824	561.476	295.387	-11,3%	-18,6%
LİMON	409.631	299.300	408.455	282.908	471.611	294.099	15,5%	4%
PORTAKAL	280.380	183.690	341.676	190.130	332.310	167.027	-2,6%	-12%
GREYFURT	137.157	92.166	178.312	95.945	153.777	74.577	-13,8%	-22,3%
DİĞER	42	13	0,5	0,8	8.5	3.4	1593%	323%
Genel Toplam	1.358.395	931.213	1.561.766	931.809	1.519.815	831.351	-2,7%	-10,8%

Kaynak: TÜİK

2015 yılında turunçgil ürünleri ihracatımız bir önceki yıla kıyasla değer bazında %10,8 oranında azalarak 831 milyon dolara düşmüştür. Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında 2015 yılında dönemde mandarin ihracatında %18,6'lık bir düşüş görülmektedir. Bununla beraber aynı dönemlerde limon ürününün %4'lük bir artışla 294 milyon dolara; portakal ürününün %12'lik bir azalışla 167 milyon dolara gerilediği görülmektedir.

Tablo 17. Ülkeler Bazında Turunçgil İhracatımız

Sıra	Ülke	2013		2014		2015		Değişim 14/15 (%)		Pay (2015)
		TON	1000 \$	TON	1000 \$	TON	1000 \$	Miktar	Değer	Değer
1	RUSYA FEDERASYONU	429.540	296.942	518.591	309.134	523.452	293.457	0,9%	-5,1%	35,4%
2	IRAK	278.434	182.705	386.811	215.396	369.102	178.010	-4,6%	-17,4%	21,5%
3	UKRAYNA	232.743	156.124	167.336	100.362	126.564	68.772	-24,4%	-31,5%	8,3%
4	SUUDİ ARABİSTAN	63.542	45.066	64.910	39.457	72.578	40.137	11,8%	1,7%	4,8%
5	ROMANYA	48.431	33.043	58.478	34.074	60.024	34.152	2,6%	0,2%	4,1%
6	POLONYA	24.939	17.974	24.177	16.010	32.958	21.337	36,3%	33,3%	2,6%
7	BULGARİSTAN	20.606	13.664	30.040	16.689	31.153	16.661	3,7%	-0,2%	2,0%
8	ALMANYA	24.605	18.540	25.107	17.427	23.883	15.514	-4,9%	-11,0%	1,9%
9	SİRBİSTAN	19.394	14.296	19.592	13.259	22.312	13.453	13,9%	1,5%	1,6%
10	B.A.E.	15.391	10.475	23.527	14.018	22.354	12.921	-5,0%	-7,8%	1,6%
	DİĞERLERİ	200.770	142.384	243.197	155.983	232.117	135.429	-4,6%	-13,2%	16,3%
	Genel Toplam	1.358.395	931.213	1.561.766	931.809	1.516.497	829.843	-2,9%	-10,9%	100%

Kaynak : TÜİK

2015 yılı itibarıyla turunçgil ihracatımızda ilk sırayı 293 milyon dolarla (%34,5) RF almaktadır. RF'yi 178 milyon dolarla Irak; 68,7 milyon dolarla Ukrayna ve 40,1 milyon dolarla S. Arabistan takip etmektedir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

Adres: T.C. Ekonomi Bakanlığı
İnönü Bulvarı No:36 06510 Emek / ANKARA
Telefon: +90 312 204 75 00
www.ekonomi.gov.tr
<http://blog.ibp.gov.tr>
Çağrı Merkezi: 444 43 63